

generaal had hij verzocht, 'zich in alle opzichten naar de aanwijzingen van de opperbevelhebber te gedragen.' Onder voorzitterschap van het oudste lid, de secretaris-generaal van sociale zaken, Scholtens, kwam het college op dinsdag 14 mei bijeen. De capitulatie was nabij. Er heerste een nerveuze stemming. Hoe de Duitsers op bestuursgebied zouden ingrijpen, was een open vraag. Men zocht steun bij elkaar. Afgesproken werd, er naar te streven 'dat het bestuur ook onder de gewijzigde omstandigheden zo goed mogelijk zijn taak blijft vervullen'; kwam de bezetter met onaantoonbare eisen, dan zou onderling overleg gepleegd worden; aanspraken van particulieren die zouden beweren, 'door of vanwege de Duitse regering gemachtigd te zijn het bestuur te voeren' (Mussert wellicht?), zouden afgewezen worden.¹

In de nacht van dinsdag op woensdag (de capitulatie was inmiddels aangekondigd) hielden alle secretarissen-generaal 'de wacht op hun departement om', aldus Hirschfeld, 'bij eventuele ongeregelde aanwezigheid te zijn en om te voorkomen dat het departementsgebouw bij de komst van Duitse militairen zou zijn verlaten.'² Woensdag reeds bleek het departementsgebouw van Buitenlandse Zaken door de Duitsers te zijn verzegeld; hier had zich een *Sonderkommando* van het *Auswärtige Amt* in genesteld dat met bezeten ijver de archieven, voorzover niet verbrand, ging doorzoeken op stukken die bewijzen konden dat de Nederlandse regering in het geheim met Frankrijk en Engeland samengewerkt had.³

Die dag, wellicht ook op donderdag, hadden de secretarissen-generaal contact met Winkelman: er moest een werkverdeling gemaakt worden.

¹ Notulen in Collectie-Hirschfeld. ² H. M. Hirschfeld: *Herinneringen uit de bezettingstijd* (1960), p. 31. ³ Het *Sonderkommando* dat door Eberhard Freiherr van Künsberg gecommandeerd werd, constateerde dat een belangrijk deel van het archief van Buitenlandse Zaken verbrand was; sommige stukken haalde men nog uit de ketels van de centrale verwarming. Men vond wél een dagboek dat minister van Kleffens tot 27 april bijgehouden had alsmede, in een van zijn kledingstukken, de tekst van het telegram van donderdagavond 9 mei met de waarschuwing van de gezant te Berlijn dat het Duitse offensief 'volgens relatie militaire attaché' vrijdagmorgen ingezet zou worden. Dat de attaché een belangrijke informant gehad had, was evenwel in Berlijn al bekend. Van Kleffens' dagboek bevatte enkele passages die bezwarend konden zijn voor gezant Zech en enige hoge functionarissen van het *Auswärtige Amt*; het werd deswege door een hun welgezinde figuur verdonkere-maand. De archiefdelen die naar Berlijn overgebracht werden, vulden vier vrachtauto's. De Haagse inspecteur-van-politie die voor het transport moest zorgen, kreeg te horen dat hij die vrachtauto's maar bij Joden in beslag moest nemen; dat weigerde hij. Voor de auto's zorgde de Rijksautomobielcentrale (F. J. Klijzing, 6 febr. 1959). Van de naar Berlijn overgebrachte archiefstukken ging een deel bij bombardemen-